

**ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРАВНИЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ:
ВІД ЛОКАЛЬНОЇ ІНІЦІАТИВИ ДО ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
КАМПАНІЇ (ДОСВІД НДІ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ
ЗЛОЧИННОСТІ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА
НАПРН УКРАЇНИ)**

Батиргарєєва В. С.

доктор юридичних наук, професор,

директор,

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності

імені академіка В. В. Сташиса

Національної академії правових наук України

м. Харків, Україна

Євтєєва Д. П.

кандидат юридичних наук, старший дослідник,

заступник директора з наукової роботи,

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності

імені академіка В. В. Сташиса

Національної академії правових наук України

м. Харків, Україна

Лапкін А. В.

доктор юридичних наук, професор, доцент,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

м. Харків, Україна

У Науково-дослідному інституті вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України (далі – Інститут) здійснюється підготовка кадрів на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі права. Реалізація освітньо-наукової програми «Право» в установі узгоджується з політикою держави у сфері наукової діяльності, зокрема, у частині створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової і науково-технічної діяльності (п. 6 ч. 1 ст. 45 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»). За останні роки активна увага приділяється підвищенню якості наукових досліджень здобувачів Інституту. Зазначена тенденція пов'язана, у т.ч., й із такими факторами, як:

– зростання зацікавленості держави в якісних результатах досліджень у галузі права, що виразилося в положеннях Закону України «Про правотворчу діяльність» від 24.08.2023 № 3354-IX, на виконання якого Кабінетом Міністрів України було прийнято Порядок

моніторингу наукових результатів у захищених дисертаціях на здобуття ступеня або наукового ступеня у сфері права (постанова від 13.02.2024 р. № 152). І хоча зазначені акти вводяться в дію через рік із дня припинення або скасування воєнного стану в Україні, потреба у здійсненні у правничих школах заходів щодо підвищення якості наукових результатів у дослідженнях уже назріла;

- розробка та прийняття за основу проекту Закону України «Про академічну доброчесність» (реєстр. № 4229-IX від 11.02.2025 р.);

- інтеграція України в європейський науковий та освітній простір, в якому існують високі стандарти якості наукових досліджень, зокрема і правничих.

У зв'язку з такими процесами в Інституті було підготовлено низку матеріалів для науковців, насамперед здобувачів освіти. Так, у 2024 р. укладені пам'ятки для дослідників «Формулювання наукових результатів у дисертаціях та інших наукових працях *із права*» [1] та «*Написання наукових праць в академічному підстилі наукового стилю*» [2]. Матеріали розроблені заступником директора Інституту з наукової роботи, к. ю. н., ст. дослідником, гарантом освітньо-наукової програми Інституту Дариною Євтеєвою у співпраці зі стейкхолдером програми Інституту, д. ю. н., професором, доцентом Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Андрієм Лапкіним, за редакцією директора Інституту, д. ю. н., проф. Владислави Батиргарєєвої.

Окрім того, розвинувши ці пам'ятки та доповнивши їх іншими корисними матеріалами, творчий колектив у складі трьох зазначених науковців у тому ж році видав навчальний посібник «Формула якісного правового дослідження» [3]. При написанні книги автори керувалися ідеєю створити настільну книгу для науковців у галузі права, яка скеровувала б їх у процесі дослідницьких розробок. У цьому виданні містяться правила та поради щодо алгоритму проведення дослідження на кожному етапі, вибору його теми, формулювання мети, висвітлення методології, формування бази джерел дослідження, стилю написання роботи, опису наукових результатів та відображення їх практичного значення, додержання норм академічної доброчесності.

Посібник та пам'ятки викладені на підставі накопиченого авторами досвіду з написання та рецензування наукових робіт, участі в роботі спеціалізованих вчених рад та оформлення звітної документації, а також проведеного аналізу багатьох опублікованих наукових праць. Зокрема, на підставі участі членів творчого колективу у спеціалізованих вчених радах, а також проведеного аналізу низки дисертацій із наук кримінально-правового циклу було визначено перелік мовних конструкцій, які доцільно використовувати при формулюванні наукових результатів, множинність типових помилок при відображенні наукових результатів та висновків, а також виписано чек-лист із конкретними прикладами того, як не варто окреслювати наукові результати в

дослідженнях. Так, серед типових помилок при формулюванні висновків і наукових результатів визначено:

- надмірний вихід висновків та наукових результатів за межі дослідження;
- невідповідність сформульованих висновків та наукових результатів поставленим у роботі меті та завданням;
- опис процесу дослідження та отримання наукової новизни замість її змістовного вираження;
- узагальнене формулювання висновків та наукових результатів без конкретизації їх змісту;
- безсистемне перерахування у висновках здобутків минулих досліджень;
- необґрунтоване дублювання у висновках великих фрагментів основного тексту;
- надмірне або необґрунтоване запозичення результатів інших галузей знань;
- надмірне ускладнення формулювань новизни через використання спеціальної термінології / іншомовних слів;
- формулювання новизни дослідження в дуже вузьких територіальних, часових межах та ін.;
- штучне дроблення результатів наукового дослідження;
- віднесення до категорії «вперше» формулювання поняття, яке вже було визначено в нормативних актах або іншими дослідниками;
- наведення суперечливих положень або наукової дискусії;
- наукоподібність результатів [3, с. 75].

Як книга, так і пам'ятки мають практичну спрямованість, що відбивається в прикладному значенні наведеної в них інформації, значній кількості прикладів, на які може орієнтуватися дослідник, тестах для самоперевірки та корисних матеріалах. За задумом творчого колективу, зазначені матеріали мають стати в нагоді не лише дослідникам-початківцям, а й досвідченим ученим при підготовці дисертацій, монографій, наукових статей та інших праць.

Оскільки політика Інституту виражається, зокрема й у сприянні подальшому розвитку в Україні культури якості наукової та освітньої діяльності, після видання зазначених матеріалів творчий колектив здійснив поширення пам'яток та посібника серед правничих шкіл по всій Україні, спрямувавши їх до понад сорока закладів вищої освіти та інших суб'єктів освітньо-наукової сфери.

У підсумку низка установ визнали ці матеріали корисними та впровадили у свою роботу. Так, на посібник та пам'ятки надійшли акти впровадження, зокрема від Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Національної академії внутрішніх справ, Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, Інституту судових експертиз імені Заслуженого професора М. С. Бокаріуса, Дніпровського національного університету

імені Олеся Гончара [4]. Окрім того, ці матеріали були розміщені на сайті Національної академії правових наук України, Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Ради молодих вчених при Міністерстві освіти і науки України, Офісу підтримки вченого [4].

Література:

1. Формулювання наукових результатів у дисертаціях та інших наукових працях із права: пам'ятка для дослідників / уклад.: Д. П. Євтеєва, А. В. Лапкін; за ред. В. С. Батиргарєєвої. Харків: НДІ вивчення пробле злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, 2025. 7 с. URL: <http://surl.li/bzsuno>.
2. *Написання наукових праць в академічному підстилі наукового стилю: пам'ятка для дослідників* / уклад.: Д. П. Євтеєва, А. В. Лапкін; за ред. В. С. Батиргарєєвої. Харків: НДІ вивчення пробле злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, 2025. 4 с. URL: <http://surl.li/efhkgb>.
3. Формула якісного правового дослідження: навч. посіб. / Д. П. Євтеєва, В. С. Батиргарєєва, А. В. Лапкін / за редакцією д. ю. н., проф. В. С. Батиргарєєвої. Харків: Майдан, 2024. 110 с. URL: <http://surl.li/gpjtnv>.
4. Інформація про впровадження посібника «Формула якості правового дослідження» (2024 р.) та пам'яток для дослідників «Написання наукових праць в академічному підстилі наукового стилю» і «Формулювання наукових результатів у дисертаціях та інших наукових працях із права» / Сайт НДІ вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України. URL: <https://ivpz.kh.ua/впровадження-навчального-посібника/>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-546-7-6>

IMPLEMENTATION OF US EXPERIENCE IN THE CONTEXT OF MONITORING THE QUALITY OF EDUCATION IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF UKRAINE

Batyuk L. V.

*Candidate of biological science (PhD), Docent,
Associate Professor of the Department of Physics and Chemistry,
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
Kharkiv, Ukraine*

Modern Ukrainian education policy has clearly defined the direction of the vector for entering the European and global space, declaring the problem